

Αναγκαία η επιστροφή σε μια ενεργητική και πολυδιάστατη εξωτερική πολιτική

Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι βρισκόμαστε μπροστά σε μία σαφή και συστηματική αναβάθμιση της τουρκικής επιθετικότητας που εκτείνεται από τον Έβρο και το Αιγαίο έως την ανατολική Μεσόγειο. Η επίγνωση αυτής της πραγματικότητας πρέπει να καθορίσει και τη δική μας στάση. Ο ΣΥΡΙΖΑ επιμένει ότι η αποτελεσματική αντιμετώπιση της τουρκικής επιθετικότητας απαιτεί μια συγκροτημένη, πολυεπίπεδη εθνική στρατηγική που αφενός θα λαμβάνει υπόψη τις περιφερειακές, ευρωπαϊκές και παγκόσμιες εξελίξεις και αφετέρου θα αξιοποιεί τις γεωπολιτικές δυνατότητες τις χώρας μας στο σύνολό τους.

Δυστυχώς, η κυβέρνηση της Νέας Δημοκρατίας έχει επιλέξει μια προβληματική αναδίπλωση. Αρχικά βλέπουμε ότι έχει απομακρυνθεί από την ενεργητική, πολυδιάστατη εξωτερική πολιτική τις δυνατότητες της οποίας ανέδειξε η κυβέρνηση του ΣΥΡΙΖΑ. Θυμίζω ότι αυτή ήταν η πολιτική που οδήγησε στη Συμφωνία των Πρεσπών, στις συνομιλίες Κρανς Μοντάνα για το Κυπριακό και στην αναβάθμιση της χώρας μας σε παράγοντα σταθερότητας και ειρήνης στην περιοχή. Δεν είναι όμως μόνο αυτό. Η κυβέρνηση συστηματικά απορρίπτει οποιαδήποτε συζήτηση για Συμβούλιο Πολιτικών Αρχηγών που θα μπορούσε να συμβάλλει στη χάραξη μιας τέτοιας εθνικής στρατηγικής. Τον Μάρτιο του 2016 σε μια, αντίστοιχη, δύσκολη στιγμή για τις ελληνοτουρκικές σχέσεις και την προσφυγική κρίση, ο Αλέξης Τσίπρας -πριν αναχωρήσει για τη Σμύρνη- είχε συγκαλέσει Συμβούλιο Πολιτικών Αρχηγών. Σήμερα, ο κύριος Μητσοτάκης αποφεύγει κάθε ανάλογη πρωτοβουλία.

Η σοβαρότητα της περίπτωσης επιβάλλει την επιστροφή στη διττή προσέγγιση της διακυβέρνησης ΣΥΡΙΖΑ έναντι της Τουρκίας με στόχο να παραμείνει η χώρα μας πυλώνας ειρήνης, σταθερότητας και ασφάλειας στην περιοχή.

Πρώτον, απαιτείται μια συγκροτημένη διεκδικητική πολιτική προάσπισης των κυριαρχικών μας δικαιωμάτων και άσκησης πίεσης στην Τουρκία σε διεθνές και ευρωπαϊκό επίπεδο για τις παράνομες ενέργειές της.

Είναι ξεκάθαρο πια ότι η σε συνθήκες κλιμάκωσης της τουρκικής επιθετικότητας, η «διπλωματία της ενημέρωσης» και της απόσπασης θετικών δηλώσεων από εταίρους δεν επαρκεί. Είδαμε άλλωστε πρόσφατα -κατά την επίσκεψη του Πρωθυπουργού στις ΗΠΑ- τα όρια της λογικής του «πιστού και αξιόπιστου Συμμάχου». Η κυβέρνηση έσπευσε εκ των προτέρων να επικυρώσει την εξασφάλιση στρατιωτικών διευκολύνσεων σε ελληνικές στρατιωτικές εγκαταστάσεις και προέβη σε άστοχες πρωτοβουλίες -με αποτέλεσμα να είμαστε για παράδειγμα η μόνη χώρα της ΕΕ που χαιρέτισε την εκτέλεση Ιρανού Στρατηγού στο Ιράκ-, εξασφαλίζοντας τελικά μόνο κάποιες γενικόλογες δηλώσεις υποστήριξης.

Δυστυχώς, η δήλωση του Συμβούλου Εθνικής Ασφαλείας των ΗΠΑ λίγες μέρες μετά την επίσκεψη, ότι η χώρα του *«ενθαρρύνει την Ελλάδα να διαχειριστεί τις σχέσεις της με την Άγκυρα με τρόπο που δεν θα πλήξει το ΝΑΤΟ»* έδωσε τον τόνο. Στο ίδιο κλίμα, η άρνηση του ΥΠΕΞ των ΗΠΑ κ Πομπέο να τοποθετηθεί απέναντι στην

τουρκική επιθετικότητα κατά το πρόσφατο Συμβούλιο ΥΠΕΞ, αντανακλά το γεγονός ότι προτεραιότητα της Ουάσιγκτων στην Ανατολική Μεσόγειο είναι πια η στήριξη της Τουρκίας απέναντι στη ρωσική επιρροή στη Λιβύη αλλά και εν μέρει στη Συρία. Σε αυτό το συμπέρασμα οδηγεί και το γεγονός ότι δεν έχει πραγματοποιηθεί νέα Σύνοδος 3+1 (με Κύπρο, Ισραήλ, ΗΠΑ), αλλά και το γεγονός ότι οι ΗΠΑ δείχνουν ολοένα και λιγότερο ενδιαφέρον για τον αγωγό EastMed. Απαιτείται σε αυτό το πλαίσιο μια πιο δυναμική στάση στον ελληναμερικανικό στρατηγικό διάλογο.

Την ίδια στιγμή, η Κυβέρνηση αρνείται πεισματικά να διεκδικήσει την επέκταση των ευρωπαϊκών κυρώσεων που εξασφαλίστηκαν επί Κυβέρνησης ΣΥΡΙΖΑ, για την παραβίαση της Κοινής Δήλωσης ΕΕ-Τουρκίας και την έμπρακτη αμφισβήτηση της ελληνικής υφαλοκρηπίδας. Η αξία αυτών των κυρώσεων δεν έγκειται μόνο στις πρακτικές τους συνέπειες, αλλά κυρίως στο ότι οι κόκκινες γραμμές της Ελλάδας καθίστανται κόκκινες γραμμές της Ευρώπης. Έχει άλλωστε φανεί ξεκάθαρα ότι η ΕΕ – εγκλωβισμένη και στην εσωστρέφειά της – δεν πρόκειται να εμπλακεί στο Αιγαίο και την Ανατολική Μεσόγειο (αλλά ούτε στα Δυτικά Βαλκάνια) αν δεν υπάρξει σταθερή, δυναμική διεκδίκηση εκ μέρους της χώρας μας.

Δεύτερον, πρωτεύουσα σημασία έχει η ενεργή προώθηση τόσο του ευρωτουρκικού όσο και του ελληνοτουρκικού διαλόγου σε μία περίοδο όπου λείπουν οι διάλογοι μεταξύ των δύο χωρών.

Στους μήνες πριν τη σύναψη του παράνομου τουρκολιβυκού Συμφώνου, η Κυβέρνηση επέλεξε να προσεγγίσει τα ελληνοτουρκικά χωρίς κάποιο σχέδιο για την επανεκκίνηση των διερευνητικών συνομιλιών ή τη συνέχιση του διαλόγου για Μέτρα Οικοδόμησης Εμπιστοσύνης που είχε επανεκκινήσει με πολύ κόπο ο ΣΥΡΙΖΑ. Αντιθέτως, η Κυβέρνηση προώθησε, όπως είχε ομολογήσει ο κυβερνητικός εκπρόσωπος, το γνωστό δόγμα σύμφωνα με το οποίο εάν η Ελλάδα δεν ξεπερνούσε τη «λεπτή γραμμή» πίεσης της Τουρκίας, θα υπήρχε μείωση των ροών στο προσφυγικό. Το δόγμα αυτό αποδείχθηκε λανθασμένο, καθώς ο διάλογος δεν προωθήθηκε και οι ροές αυξήθηκαν, ενώ η Τουρκία – ενισχυμένη από την αμερικανική στήριξη στα μέτωπα της Λιβύης και Συρίας – αποθρασύνθηκε στην Ανατολική Μεσόγειο με τη σύναψη του Μνημονίου.

Τα γεγονότα του Έβρου, με την εξαιρετικά επικίνδυνη και επιθετική εργαλειοποίηση προσφύγων και μεταναστών από την Τουρκία επιδείνωσαν οποιαδήποτε προοπτική για διάλογο. Η Κυβέρνηση – με τη στήριξη της Αντιπολίτευσης – συνέχισε την αυτονόητη πολιτική των προηγούμενων ετών για την αποτελεσματική φύλαξη των συνόρων στον Έβρο. Ωστόσο, αντί να εντάξει αυτή τη στάση σε μια συνολική πολιτική που θα εδραιώνει τον ρόλο της χώρας ως ευρωπαϊκό πυλώνα ειρήνης, σταθερότητας και διεθνούς δικαίου στην περιοχή, προώθησε το «δόγμα της Ευρωπαϊκής Ασπίδας». Αντί να αξιοποιήσει την ευκαιρία για να διεκδικήσει από την ΕΕ ένα νέο πρόγραμμα μετεγκατάστασης προσφύγων και την επιβολή κυρώσεων στην Τουρκία αν δεν επανέλθει στη Δήλωση, έδωσε την ευκαιρία στην ευρωπαϊκή πολιτική ηγεσία να διαφημίσει ότι στηρίζει την Ελλάδα χωρίς ιδιαίτερο πρακτικό αντίκρισμα. Αντί να διεκδικήσει έναν δυναμικό ρόλο στον ευρωτουρκικό διάλογο που προωθήθηκε τον Μάρτιο, επέλεξε την εξαίρεσή της από αυτόν- διαμηνύοντας παντού ότι μπορεί να αντικρούσει την τουρκική επιθετικότητα εκ μέρους όλης της

Ευρώπης. Αντί να απαιτήσει, δυναμικά, αναθεώρηση της Δήλωσης ΕΕ-Τουρκίας, τομές στην αναθεώρηση του Ευρωπαϊκού Συστήματος Ασύλου και μια σοβαρή ευρωπαϊκή πολιτική επανεισδοχής, ανέστειλε το δικαίωμα υποβολής αίτησης και τώρα ζητάει εξαίρεση της χώρας από το διεθνές δίκαιο, διασύροντας τη χώρα διεθνώς και αποδυναμώνοντας δραστικά το πιο ισχυρό μας χαρτί απέναντι στην τουρκική αυθαιρεσία.

Κατά συνέπεια, βρισκόμαστε σε ένα σημείο που είναι αναγκαία η επαναφορά της διττής προσέγγισης: συγκροτημένη πολιτική προάσπισης των κυριαρχικών μας δικαιωμάτων και ενεργή προώθηση του ευρωτουρκικού όσο και του ελληνοτουρκικού διαλόγου. Για να προχωρήσουμε σε αυτήν την κατεύθυνση μπορούμε να βασιστούμε σε δύο άξονες: πρώτον, την επέκταση των χωρικών υδάτων στο Ιόνιο και τη σύναψη Συμφωνίας ΑΟΖ με την Αίγυπτο σε περιφερειακό επίπεδο και δεύτερον την αξιοποίηση της Γερμανικής Προεδρίας σε ευρωπαϊκό.

Ορθώς η Κυβέρνηση έχει συνεχίσει την προώθηση διμερών, τριμερών και πολυμερών σχημάτων στην περιοχή (πχ με Κύπρο-Αίγυπτο-Γαλλία-ΗΑΕ). Η εγκατάλειψη των Συνόδων Κορυφής Ευρωπαϊκών Χωρών του Νότου, όμως, και του ουσιαστικού στρατηγικού διαλόγου με τη Ρωσία (όπως έγινε για τη Συμφωνία των Πρεσπών και τον EastMed κατά την επίσκεψη Τσίπρα στη Μόσχα τον Δεκέμβριο 2018), δεν πρέπει να συνεχιστεί.

Ορθώς, επίσης, η Κυβέρνηση προέβη στην σύναψη Συμφωνίας ΑΟΖ με την Ιταλία. Σε αντίθεση με την ΝΔ που ως αντιπολίτευση επένδυσε στον άκρατο εθνολαϊκισμό για μικροκομματικούς λόγους, ο ΣΥΡΙΖΑ έδειξε για μία ακόμη φορά ότι αποτελεί πολιτική δύναμη πατριωτικής ευθύνης. Στήριξε τη Συμφωνία παρά τους σημαντικούς συμβιβασμούς τους οποίους περιλαμβάνει, δεδομένης της επιτακτικής ανάγκης που υπάρχει για αντίκρουση των τουρκικών ενεργειών στην Ανατολική Μεσόγειο. Ωστόσο οι συμβιβασμοί αυτοί θα πιάσουν τόπο μόνο αν η Ελλάδα προβεί άμεσα-πριν την επίσκεψη του ΥΠΕΞ στην Αίγυπτο – σε ανακοίνωση ότι επεκτείνει τα χωρικά της ύδατα στο Ιόνιο. Μόνο με αυτόν τον τρόπο δίδεται προς όλες τις κατευθύνσεις το μήνυμα ότι δεν θα διστάσει να προχωρήσει και σε επέκταση των χωρικών υδάτων στην Κρήτη, προς την Ανατολική Μεσόγειο. Στο πλαίσιο αυτό πρέπει να επιδιωχθεί ενεργά η σύναψη Συμφωνίας ΑΟΖ με την Αίγυπτο που θα τέμνει την παράνομη τουρκολιβυκή Συμφωνία. Σαφώς, απώτερος στόχος πρέπει να είναι η δημιουργία των προϋποθέσεων για επανέναρξη των διερευνητικών συνομιλιών με την Τουρκία με ενδεχόμενη διαπραγμάτευση συνυποσχετικού για προσφυγή στην Χάγη.

Τέλος, επιτακτική είναι η ανάγκη αξιοποίησης της Γερμανικής Προεδρίας δεδομένων των μοχλών πίεσης που διαθέτει το Βερολίνο σε σχέση με την Άγκυρα. Η Ελλάδα πρέπει να πρωτοστατήσει (όπως έκανε τόσο την περίοδο του Ελσίνκι όσο και την περίοδο 2015-2016) στην καθιέρωση ενός ευρωτουρκικού διαλόγου στα πρότυπα του αμερικανοτουρκικού, που να στηρίζεται τόσο σε κίνητρα (όπως η αναθεώρηση της τελωνειακής ένωσης ή η καθιέρωση σοβαρού μηχανισμού επανεγκατάστασης προσφύγων), όσο και στην απειλή σοβαρών κυρώσεων. Αυτό ασφαλώς απαιτεί μια πιο διεκδικητική πολιτική έναντι της Γερμανίας, η οποία δεν υπήρξε στην περίπτωση της εξαίρεσης της Ελλάδας από τη Διαδικασία του Βερολίνου.

Στην ίδια κατεύθυνση, πρέπει να επιδιωχθεί η καθιέρωση διαύλων επικοινωνίας Ελλάδας-Τουρκίας, που είναι ανύπαρκτοι σήμερα, αλλά και η επανέναρξη – το ταχύτερο δυνατόν – συνομιλιών για δίκαιη και βιώσιμη λύση στο Κυπριακό στη βάση των αποφάσεων του ΟΗΕ και του πλαισίου που έχει θέσει ο Γενικός Γραμματέας του.

Ο ΣΥΡΙΖΑ και εδώ θα δείξει στάση πατριωτικής ευθύνης σε αντίθεση με την ΝΔ η οποία ως αντιπολίτευση ύψωνε σταθερά τους τόνους κατά τις εκατέρωθεν επισκέψεις Τσίπρα-Ερντογάν.

Η προσπάθεια αυτή, δεν μπορεί παρά να είναι εθνική. Αλλά μια εθνική προσπάθεια οφείλει να βασιστεί σε κοινή στρατηγική και όχι σε λευκή επιταγή προς την Κυβέρνηση. Σε αυτήν την κατεύθυνση θα συνεχίσει να εργάζεται ο ΣΥΡΙΖΑ με αίσθηση εθνικής ευθύνης και προσήλωσης στην αρχή ότι η Ελλάδα μπορεί και πρέπει να είναι παράγοντας σταθερότητας, ειρήνης και ασφάλειας στην περιοχή.